

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

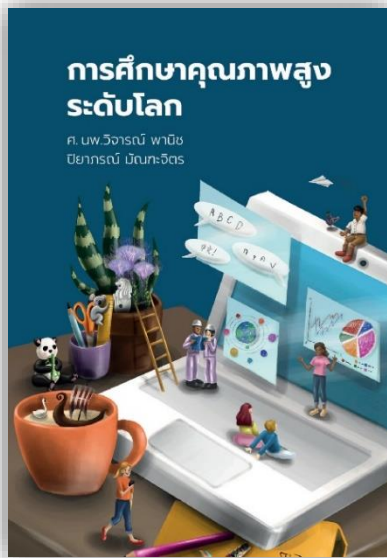
การศึกษาคุณภาพสูงระดับโลก

สรายุธ รัศมี^๑

Sarayoot Ratsamee

Received: 11 April 2025

Accepted: 27 May 2025

ผู้เขียน: วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร

สำนักพิมพ์: บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

ปีที่พิมพ์: ๒๕๖๓

จำนวนหน้า: ๒๑๐ หน้า

เกริ่นนำ

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนหลัก คือ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช นักวิชาการผู้มีบทบาทสำคัญของประเทศในการสร้าง และพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย และการจัดการความรู้ทางสังคม และการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งเขียนจากการตีความ (The interpretation of the book) หนังสือ A World-Class Education: Learning from International Models of Excellence and Innovation (๒๐๑๒) เขียนโดย Vivien Stewart รองประธานฝ่ายการศึกษาของสถาบัน Asia Society เป็นการตีความเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญในการปฏิรูปคุณภาพการศึกษาไทย จากตัวอย่างระบบการศึกษาของ ๕ ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ แคนาดา ฟินแลนด์ เซี่ยงไฮ้ (จีน) และออสเตรเลีย ที่มีบริบทแตกต่างกัน และมีวิถีดำเนินการแตกต่างกันไปตามบริบทของตนเอง แต่มีมาตรการสำคัญที่คล้ายกันของระบบการศึกษา ๘ ประการ ได้แก่ (๑) วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ (๒) กำหนดมาตรฐานสูงหรือท้าทาย (๓) มุ่งสร้างความเท่าเทียม (๔) ครูและผู้นำการศึกษาคุณภาพสูง (๕) มีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันและสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งในระดับนโยบาย ถึงปฏิบัติการ (๖) แนวทางการจัดการและระบบรับผิดชอบที่สะท้อนผลลัพธ์ที่ผู้เรียน (๗) นักเรียนมีแรงจูงใจต่อการเรียนสูง และ (๘) มุ่งเรียนเป็นพลโลกและเพื่ออนาคต ผู้เขียนได้พยายามสื่อสารให้เห็นว่าหลักการ

^๑ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล: 2546sara2546@gmail.com

Student of Social Studies Faculty of Education, Khon Kaen University E-mail: 2546sara2546@gmail.com

และแนวทางการศึกษาของตัวอย่างประเทศต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และสามารถนำมาปรับใช้ได้ทุกระดับ ทำให้เกิดเป็นวงจรการเรียนรู้สองชั้น (Double Learning Loop) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการศึกษาคุณภาพสูงของทุกภาคส่วน การเข้ามามีบทบาทของครู ผู้บริหาร โรงเรียน ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ ชุมชน และผู้ปกครอง ในการประสานความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือแนะนำอีกหนึ่งเล่มที่มีคุณค่า และมีประโยชน์อย่างยิ่ง ในแต่ละบทของหนังสือได้มีการสอดแทรกประเด็นชวนคิด (thought-provoking) ซึ่งต้องการให้ผู้อ่านมีมุมมองที่ลึกซึ้งและกว้างขวางเพื่อให้เป็นประเด็นในการถกเถียงทางวิชาการและตอบคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาคุณภาพสูง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในและนอกห้องเรียน ขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนเป็นพลเมืองโลกได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

หนังสือเล่มนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านเกิดความตื่นตัวต่อการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเชิญชวนให้ผู้อ่านร่วมคิด และจินตนาการถึงอนาคตการศึกษาไทยผ่านการสะท้อนแนวคิด และแนวทางการพัฒนาจากตัวอย่างของนานาประเทศ เพื่อนำมาพิจารณาถึงบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาไทย และใช้โอกาสนี้ผลักดันให้ประเทศไทยก้าวสู่การจัดการศึกษาที่พัฒนากำลังคนรุ่นใหม่ให้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และสังคมโลกได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พร้อมผลักดันเยาวชนไทยให้กลายเป็นพลเมืองคุณภาพสูงและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้น ผู้อ่านควรเน้นการตั้งคำถาม อ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Active Reading) ทบทวนความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้และต่อยอดในอนาคต

สาระสำคัญ

หนังสือ “การศึกษาคุณภาพสูงระดับโลก” ผู้เขียนได้จัดเรียงเนื้อหาอย่างมีระเบียบ เพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้อ่านเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษา โดยเนื้อหาทั้งหมดทั้งสิ้น ๑๑ บท ซึ่งแต่ละบทจะเน้นประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับโลก การจัดเรียงเนื้อหาในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นและสามารถนำแนวคิดไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

บทที่ ๑ เรียนรู้จากสิงคโปร์ ใช้การศึกษาระดับสูงสร้างการกระโดดของสังคม ในบทนี้นำเสนอวิธีการที่สิงคโปร์ใช้การศึกษาระดับสูงเพื่อกระตุ้นการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยสิงคโปร์ได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงการศึกษาระดับสูง ผ่านการลงทุนในเทคโนโลยีการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ และการเสริมสร้างโอกาสให้แก่เยาวชนในการเข้าถึงการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสิงคโปร์ ได้แก่ (๑) วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ (๒) วัฒนธรรมให้คุณค่าความสามารถและผู้มีความสามารถ (Meritocracy) (๓) ตั้งมาตรฐานและวิสัยทัศน์ (๔) ระบบหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล (๕) ครูและผู้บริหารมีคุณภาพสูง (๖) ความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน (Alignment and Coherence) (๗) ความรับผิดชอบ

(Accountability) และ (๘) เน้นโลกและอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของสังคม การลงทุนในด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้สังคมประสบความสำเร็จในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ

บทที่ ๒ เรียนรู้จากแคนาดา ยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของโรงเรียนในเมืองและชนบท ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอว่าประเทศแคนาดาเน้นการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ของประเทศ เช่น รัฐอัลเบอร์ตา (Alberta state) ครูทุกคนต้องจัดทำแผนพัฒนาตนเองประจำปีให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนและของรัฐ โดยที่ครูเป็นผู้กำหนดวิธีการบรรลุแผนพัฒนาตนเองด้วยตนเอง มีการพัฒนาโปรแกรมการวิจัยในชั้นเรียน และระบบความรับผิดชอบ หรือรัฐออนแทรีโอ (Ontario state) ที่เน้นการพัฒนาครูเพื่อเป้าหมายในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ โดยจัดตั้ง Ontario Education Partnership Table เพื่อดึงทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเป็นต้น ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จของแคนาดา ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ดำเนินการทั้งรัฐ (๒) ร่วมมือกับสหภาพครู และภาคส่วนอื่น ๆ (๓) เน้นที่การจัดการเรียนการสอน และ (๔) เน้นประสิทธิผลของครู สะท้อนให้เห็นว่าหัวใจของการพัฒนา คือการพัฒนาสมรรถนะในระดับโรงเรียน เน้นสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการ โดยมีเครื่องมือหรือกลไกเฉพาะที่เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนนั้น ๆ ตั้งเป้าหมายพัฒนาและกำหนดมาตรการบรรลุเป้าหมายด้วยตนเอง

บทที่ ๓ เรียนรู้จากฟินแลนด์ สามสิบปีของการไต่บันไดคุณภาพการศึกษา ในบทนี้ผู้เขียนได้นำเสนอประสบการณ์ของฟินแลนด์ในการพัฒนา และยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ได้ผลเป็นที่ยอมรับในระดับโลก โดยเน้นถึงกระบวนการที่ฟินแลนด์ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตร การฝึกอบรมครู และการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ภายใต้การจัดการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี (เกรด ๑-๙) ที่มีคุณภาพเท่าเทียมให้แก่เด็กทุกคน เรียกว่า Common School ฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับครูคือหัวใจของการศึกษา การไม่ทอดทิ้งเด็กให้ล้าหลัง การทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาการศึกษา ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จของฟินแลนด์ ได้แก่ (๑) มุ่งสร้างความเท่าเทียม (๒) ครูคุณภาพสูง (๓) หลักสูตรเปิดกว้างและยืดหยุ่น และ (๔) ความรับผิดชอบด้านวิชาชีพ การจัดการศึกษาในฟินแลนด์เน้นความยุติธรรม และเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาของทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกคุณภาพการศึกษาระหว่างพื้นที่เมือง และชนบท ทำให้ฟินแลนด์มีผลสัมฤทธิ์การศึกษาที่โดดเด่นในระดับโลก

บทที่ ๔ เรียนรู้จากจีน จากการปฏิวัติวัฒนธรรมสู่การปฏิรูปการศึกษา ในบทนี้ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาในประเทศจีนจากช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม (๑๙๖๖ - ๑๙๗๖) ซึ่งมีผลกระทบต่อทั้งสังคม และการศึกษาของประเทศ ไปจนถึงกระบวนการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นหลังจากนั้น จีนได้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดในอดีต และจัดทำหลักสูตรใหม่ ที่เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น พร้อมทั้งพัฒนาวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากกรณีศึกษาของมหานครเซี่ยงไฮ้ ได้ดำเนินการนำร่องก่อนขยายผลสู่ระดับประเทศ มีการกระจายครูผู้เชี่ยวชาญ (Master Teacher) ไปทั่วมณฑล เพื่อใช้วิธีการสอนที่ทันสมัย และยืดหยุ่น

เป็นศูนย์กลาง โดยมีระบบประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยหลักของความสำเร็จ ได้แก่ (๑) วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและระยะยาว (๒) หลักสูตรที่ทำนาย (๓) ระบบพัฒนาครูที่จริงจัง (๔) วัฒนธรรมให้คุณค่ากับการศึกษา (๕) การเน้นความเป็นนานาชาติ ควบคู่ไปกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม จีนยังเผชิญความท้าทายสำคัญ เช่น ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท ระบบสอบที่ยังเน้นวิชาการ และการปรับตัวของครู การพัฒนาการศึกษาในจีนไม่เพียงยกระดับศักยภาพประชากร แต่ยังเป็นบทเรียนสำคัญที่ประเทศอื่นสามารถเรียนรู้และปรับใช้ได้

บทที่ ๕ เรียนรู้จากออสเตรเลีย การศึกษาระบบสหพันธรัฐ ในบทนี้กล่าวถึงการศึกษาของออสเตรเลีย เป็นตัวอย่างของประเทศที่แม้มีคุณภาพการศึกษาสูงอยู่แล้วตามผล PISA แต่ยังคงพัฒนาปฏิรูปเพื่อยกระดับคุณภาพ และลดความเหลื่อมล้ำ โดยมีการจัดทำหลักสูตรแห่งชาติที่เน้นรายวิชา ควบคู่กับการพัฒนาขีดความสามารถทั่วไป เช่น ทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม หลักสูตรยังให้ความสำคัญกับเนื้อหาข้ามวิชา เช่น ความยั่งยืน และความเข้าใจวัฒนธรรมเอเชีย ผ่านการดำเนินงานของ ACARA ซึ่งพัฒนาเครื่องมือประเมินเพื่อใช้เป็นข้อมูลสะท้อนกลับสำหรับพัฒนาระบบ ไม่ใช่เพียงจัดอันดับโรงเรียน พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยี และระบบออนไลน์สนับสนุนการเรียนรู้ โดยมีการตั้งมาตรฐานวิชาชีพครู และส่งเสริมการพัฒนาครูผ่านสถาบันเฉพาะ ความท้าทายหลักอยู่ที่การนำนโยบายไปใช้ในบริบทที่หลากหลาย และยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่อ่อนแอ ออสเตรเลียจึงถือเป็นแบบอย่างของการเน้น High expectation for all ที่ผสานความเท่าเทียมเข้ากับคุณภาพอย่างเป็นระบบ

บทที่ ๖ ลักษณะร่วมของระบบที่ประสบความสำเร็จ ในบทนี้ผู้เขียนกล่าวถึงลักษณะสำคัญที่พบในระบบการศึกษาที่ประสบความสำเร็จทั่วโลก โดยการจัดการศึกษาในระบบที่มีคุณภาพสูงจะต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายประการที่ช่วยสนับสนุนให้ระบบการศึกษานั้นสามารถพัฒนา และสร้างผลลัพธ์ที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย ๘ ประการที่สำคัญ การบูรณาการปัจจัยเหล่านี้อย่างลงตัวในระบบการศึกษาจะช่วยให้การศึกษาไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน แต่ยังสามารถเตรียมพร้อมผู้เรียนให้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวางแผน และการปฏิบัติตามลักษณะร่วมเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับโลก

บทที่ ๗ การพัฒนาครูและผู้บริหาร บทนี้เสนอแนวทางการพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการคัดเลือกคนเก่งเข้าสู่วิชาชีพครู และพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ ๒๑ เช่น การใช้เทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมแก้ปัญหาการขาดแคลนครูด้วยการวางแผนอัตรากำลัง และกระจายครูอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การมีระบบพี่เลี้ยง และการประเมินผลที่ยุติธรรม และเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเสนอให้มีเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพครูโดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนสายงาน และพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา แนวทางทั้งหมดนี้ต้องอาศัยการวางแผนระยะยาวและมุ่งพัฒนาบุคลากรอย่างรอบด้าน เพื่อให้ระบบการศึกษารองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

บทที่ ๘ ยกระดับความทันสมัยของหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมิน ในบทนี้ผู้เขียนเสนอการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยต้องมุ่งพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และสมรรถนะผู้เรียนให้สอดคล้อง

กับบริบทโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ผู้เรียนควรมีทักษะคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สื่อสาร และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ระบบการเรียนรู้ต้องเปลี่ยนจากการเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงวิชาการไปสู่การพัฒนาความสามารถเชิงปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างพลเมืองที่สามารถแข่งขันในระดับสากลและมีจิตสำนึกต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

บทที่ ๙ สร้างอนาคตด้วยการศึกษา ในบทนี้กล่าวถึงระบบการศึกษายุคใหม่ต้องมุ่งพัฒนาเด็กให้มีชีวิตที่ดีในอนาคตที่ไม่แน่นอน โดยมีเป้าหมายหลักคือความเท่าเทียมทางการศึกษา และการเอาชนะทักษะที่จำเป็นในอนาคตให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศ ระบบการศึกษาคุณภาพสูงมีลักษณะร่วม ๘ ประการ เช่น วิสัยทัศน์ ผู้นำที่ดี ครูคุณภาพ และความรับผิดชอบร่วมกัน การเปลี่ยนแปลงต้องทำอย่างเป็นระบบและเรียนรู้ได้ (Learning Systems) โดยใช้กลไก CQI อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และส่งเสริมโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง การใช้ ICT และนวัตกรรมช่วยขยายโอกาสการเรียนรู้ เช่น virtual course, online lab, global classroom และ MOOC ประเทศต่าง ๆ เช่น สิงคโปร์ เกาหลี ออสเตรเลีย มีการประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ขณะเดียวกันไทยควรเรียนรู้จากนานาชาติ ผ่านการวิจัยร่วม การเปรียบเทียบผล PISA แลกเปลี่ยนครู-ผู้บริหาร และสร้างภาคีการศึกษา ระยะยาวกับโรงเรียนต่างประเทศ เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ให้ทันโลก และยั่งยืน

บทที่ ๑๐ จินตนาการสู่ระบบการศึกษาไทย ในบทนี้ผู้เขียนได้นำเสนอว่า ประเทศไทยจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาสู่ประเทศรายได้สูงและคุณภาพชีวิตที่ดีได้ จำเป็นต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่ควรเป็นพื้นที่ต้นแบบในการปรับระบบให้สอดคล้องกับหลักการของประเทศที่มีการศึกษาคุณภาพสูง เช่น ฟินแลนด์และสิงคโปร์ แนวทางสำคัญคือการสร้าง Alignment ระหว่างเป้าหมาย และการปฏิบัติจริง โดยเน้นพัฒนาครู ผู้บริหาร หลักสูตร และการประเมินที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การให้ครูมีบทบาทนำในการประเมิน และจัดการเรียนรู้เพื่ออนาคตของนักเรียนควบคู่กับการได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมถือเป็นหัวใจสำคัญ อีกทั้งต้องปลดภาระที่ไม่จำเป็นลดความสูญเปล่า และเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงโอกาสเรียนรู้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงควรดำเนินอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายอย่างเข้าใจ และไม่สั่งการจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

บทที่ ๑๑ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของประเทศไทย ในบทสุดท้าย ได้นำเสนอกรณีศึกษาการพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยที่มูลนิธิสยามกัมมาจล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการในด้านกิจกรรมเพื่อสังคมของธนาคารไทยพาณิชย์ ได้นำประสบการณ์การทำงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจสถานการณ์ในประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น ผ่านการอธิบายบริบทปัญหาของการศึกษาไทยสู่การปรับกระบวนการทางการศึกษา เพื่อผลิตคนรุ่นใหม่สู่การเป็นพลเมืองโลก โดยเน้นการเปิดพื้นที่รับฟังความเห็นของทุกภาคส่วนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม ภายใต้การพัฒนารอบหลักสูตรสมรรถนะของผู้เรียนเป็นหลัก คือ ครูผู้สอนมีอิสระในการคิดค้นวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น ซึ่งกรณีศึกษาดังกล่าวอาจเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนให้กับการศึกษาไทยในอนาคตได้

คุณค่า

หนังสือ “การศึกษาคุณภาพสูงระดับโลก” เล่มนี้นับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการการศึกษา ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาทุกบทได้อย่างชัดเจน และลึกซึ้ง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และชวนให้ผู้อ่านตั้งคำถาม ท้ายบทได้อย่างน่าสนใจต่อการศึกษาศึกษาของประเทศไทย เนื้อหาสาระที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของ หนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วย (๑) สะท้อนภาพรวมของการศึกษาโลกอย่างเป็นระบบ ไม่ได้เสนอเพียงข้อมูล หรือภาพผ่นด้านการศึกษา แต่เป็นความพยายาม “ถอดรหัส” ระบบการศึกษาคุณภาพสูงจากนานาชาติ ผ่านกรณีศึกษาของ ๕ ประเทศ โดยมุ่งสร้างความเข้าใจเชิงระบบถึงเงื่อนไขของความสำเร็จที่สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ได้บริบทของไทย (๒) เชื่อมโยงบริบทโลกกับการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยอย่างลึกซึ้ง หนังสือนี้มีใช้เพียงงานแปลหรือถอดเนื้อหาจากต่างประเทศเท่านั้น หากแต่ผู้เขียนได้นำเสนอข้อคิดเชิงวิพากษ์ ต่อการศึกษาของไทย พร้อมทั้งชวนผู้อ่านคิดต่อว่า “ประเทศไทยจะสร้างระบบการศึกษาคุณภาพสูงได้ อย่างไร” ในเงื่อนไขที่มีความแตกต่างจากประเทศต้นแบบ (๓) ใช้กรอบแนวคิดที่ทันสมัยและแข็งแรง ในการวิเคราะห์แนวคิดของ Vivien Stewart ที่เน้นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการศึกษามาตรฐาน คุณภาพสูง ความเป็นธรรม ความเป็นมืออาชีพของครู และความต่อเนื่องของนโยบาย ถูกนำมาใช้เป็นกรอบ ในการวิเคราะห์โดยนัย ทำให้หนังสือเล่มนี้ไม่เพียงเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติ แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทาง แนวคิดในการสร้างระบบการศึกษาแบบยั่งยืนและเท่าเทียม (๔) จุดประกายการปฏิรูปการศึกษาไทยในเชิง คุณภาพ หนังสือให้แรงบันดาลใจในการคิดใหม่ต่อระบบการศึกษาไทย โดยเปลี่ยนจากการเน้นปริมาณ และ การควบคุมแบบรวมศูนย์ไปสู่การส่งเสริม “คุณภาพอย่างลึกซึ้ง” ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนครู ให้เติบโตเป็นมืออาชีพ และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในสังคม และสุดท้ายหนังสือเล่มนี้ให้คุณค่าในฐานะ ต้นแบบของการศึกษาข้ามวัฒนธรรม (comparative education) ที่นำไปสู่การสร้างความสำเร็จยุทธศาสตร์ สำหรับผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยในเชิงลึก และเชิงระบบ ซึ่งเหมาะสำหรับผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา และครูยุคใหม่

บรรณานุกรม

วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร. การศึกษาคุณภาพสูงระดับโลก. นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์, ๒๕๖๓.